

แนวทางการส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
Approaches to Enhance the Abilities of Disaster Prevention and
Mitigation Officials in Local Administrative Organizations
in Mueang District, Phichit Province

รัชพล เฉยปัญญา¹,
โชติ บดีรัฐ² และ ยวดี พ่วงรอด³
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม^{1,2,3}
Ratchapon Cheypanya¹,
Chot Bodeerat² and Yuvadee Phongrod³
Pibulsongkram Rajabhat University^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: ratchachey@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในเขตอำเภอเมือง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรคือเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อศักยภาพของเจ้าหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* ได้รับบทความ: 16 พฤษภาคม 2568; แก้ไขบทความ: 13 ธันวาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2568

3) การส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานด่านหน้าในการรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติ การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ลดความสูญเสียจากสาธารณภัย และเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการเผชิญกับภัยพิบัติ

คำสำคัญ: ศักยภาพเจ้าหน้าที่; การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to 1) examine the level of competency of disaster prevention and mitigation officers in local administrative organizations, 2) compare personal factors affecting the competency of such officers, and 3) investigate recommendations for enhancing their competency in Mueang District. This research employed a quantitative approach. The population consisted of 132 disaster prevention and mitigation officers working in local administrative organizations. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, namely t-test and F-test.

The results revealed that

1) the overall competency of disaster prevention and mitigation officers in local administrative organizations was at a high level

2) personal factors, including gender, age, educational level, and job position, significantly affected the officers' perceptions of their competency

3) enhancing the competency of disaster prevention and mitigation officers is critically important, as local administrative organizations serve as frontline agencies in responding to disaster situations. The development of knowledge and skills, effective inter-agency collaboration, and the provision of appropriate equipment and tools can improve operational efficiency and timeliness, reduce losses caused by disasters, and

enhance the safety of life and property of the public, thereby strengthening community resilience in coping with disasters.

Keywords: Officer competency; Disaster prevention and mitigation; Local administrative organizations

บทนำ

จากแนวโน้มสถานการณ์สาธารณสุขภัย สถิติการเกิดภัย และบทเรียนจากการจัดการความเสี่ยงในอดีต พบว่าสาธารณสุขภัยส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ การวิเคราะห์ภาพอนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) ยังชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สาธารณสุขภัยมีแนวโน้มเกิดบ่อยครั้งและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินทวีความรุนแรงมากขึ้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564) โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยซึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดสาธารณสุขภัยในหลากหลายรูปแบบ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผนกลยุทธ์และพัฒนาขีดความสามารถด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดและมีบทบาทเป็นด่านหน้าในการเผชิญเหตุและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในระยะแรก ก่อนการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับสูง ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการป้องกัน การเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ การบรรเทาทุกข์ และการฟื้นฟูภายหลังเกิดสาธารณสุขภัย โดยให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกสาธารณสุขภัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

อย่างไรก็ตาม บทเรียนจากการจัดการสาธารณสุขภัยของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา พบข้อจำกัดสำคัญหลายประการ อาทิ ความซับซ้อนของโครงสร้างการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับหลายระดับและหลายหน่วยงาน การขาดเอกภาพในการสั่งการและการประสานงาน การขาดแผนกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจน ตลอดจนการดำเนินงานที่มุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก ส่งผลให้การบูรณาการทรัพยากรและการสนธิกำลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนยังขาดประสิทธิภาพ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

ในบริบทของจังหวัดพิจิตร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการสาธารณสุขในระดับพื้นที่ โดยดำเนินงานภายใต้กรอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในแต่ละระดับ ตั้งแต่การจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนเผชิญเหตุรายประเภทภัย การจัดสรรงบประมาณเพื่อลดความเสี่ยง การเผชิญเหตุและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตลอดจนการฟื้นฟูพื้นที่และชุมชนภายหลังเกิดภัย โดยอาศัยกลไกการประสานงานผ่านศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ในแต่ละระดับ (กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, 2564)

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการเสนอแนวทางพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่มากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวนทั้งสิ้น 132 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อ ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นจัดทำร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับตัวแปรด้าน ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item–Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.783

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 132 ชุด โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับ ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อศักยภาพของเจ้าหน้าที่ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลในรูปแบบความเรียงประกอบตาราง

ผลการวิจัย

1. ระดับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 3 ด้าน

ศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่	4.04	.63	มาก
2. ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน	3.93	.63	มาก
3. ด้านทรัพยากรและอุปกรณ์	3.93	.62	มาก
รวม	3.97	.59	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า เจ้าหน้าที่ได้ให้ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรทั้งหมด 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ที่มีค่าเฉลี่ย รองลงมา คือ ด้านทรัพยากรและอุปกรณ์มีค่าเฉลี่ย และด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานมีค่าเฉลี่ย

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า f	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	ศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	-4.540	-	0.020	✓	-
อายุ	ศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	-	3.460	.018*	✓	-
ระดับการศึกษา	ศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	-	4.672	.001*	✓	-
ตำแหน่ง	ศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	-	23.789	.000*	✓	-

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีเพศอายุระดับการศึกษาตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นว่า การส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นด่านหน้าในการเผชิญกับสถานการณ์ภัยพิบัติ การมีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถทักษะที่จำเป็น การร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานรวมถึงอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ จะช่วยให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที โดยมีแนวทางการส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่คือ การฝึกอบรมและพัฒนาจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับประเภทของภัยพิบัติ การประเมินความเสี่ยง การวางแผนรับมือ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุ เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานจริงสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ศึกษาต่อเข้าร่วมโครงการหรือการอบรมที่ช่วยพัฒนาตนเองที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน เช่น อุปกรณ์ดับเพลิง อุปกรณ์กู้ภัย อุปกรณ์สื่อสาร อุปกรณ์ปฐมพยาบาลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการสร้างขวัญและกำลังใจดูแลสวัสดิการและค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและปลอดภัย

สรุปได้ว่า การส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ให้เจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านจะช่วยให้ลดความสูญเสียจากสาธารณภัย ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่มากขึ้น และเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการเผชิญกับภัยพิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่เจ้าหน้าที่สามารถนำองค์ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยี และแนวปฏิบัติใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงมีการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น กิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านการป้องกันอุทกภัย ซึ่งช่วยเสริมสร้างความพร้อมและความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย เสือจัญ และคณะ (2566) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการใช้อากาศยานไร้คนขับในการดับเพลิงและกู้ภัยของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสรรค์ อัมมุล และวิเชียร วิทย์อุดม (2566) ซึ่งพบว่า กลยุทธ์การบริหารด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ อำนาจ ยศมา (2564) ที่รายงานว่าสมรรถนะของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพร้อมในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า เจ้าหน้าที่แต่ละกลุ่มมีประสบการณ์ในการเผชิญสถานการณ์สาธารณภัย รวมถึงโอกาสในการเข้าถึงองค์ความรู้ การฝึกอบรม และบทบาทหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มุมมองและการประเมินศักยภาพมีความแตกต่างกัน ผู้ที่มีระดับการศึกษาหรือดำรงตำแหน่งสูงอาจมีความเข้าใจในเชิงนโยบายและแผนการจัดการสาธารณภัย ขณะที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการอาจมีความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติจริงมากกว่า ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลาวัณย์ อุ่นจัน และคณะ (2565) ที่พบว่า การอบรมและการศึกษาดูงานส่งผลทางบวกต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติของเกษตรกร และระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนมีผลต่อความพร้อมในแต่ละระยะของการจัดการภัยพิบัติ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยของ นพพล แก้วเรือง และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2566) ซึ่งพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางประการไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากบริบทพื้นที่ ลักษณะองค์กร และรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ศึกษา

3. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างถูกต้องและทันทั่วทั้งที่ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องจะมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ และคณะ (2565) ที่พบว่า การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้านภัยพิบัติในรูปแบบผสมผสานสามารถเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เข้ารับการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ได้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบระบบการฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์ จะช่วยยกระดับศักยภาพของบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ควรกำหนดนโยบายเชิงระบบในการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเตรียมความพร้อม โดยบูรณาการการฝึกอบรมพื้นฐานและการฝึกอบรมเฉพาะทางเป็นแผนงานประจำ ควบคู่กับการกำหนดให้มีการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อยกระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานและลดความเสี่ยงจากการจัดการสาธารณภัยที่ไม่เป็นระบบ

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ควรกำหนดนโยบายการเสริมสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดตั้งหรือพัฒนากลไกความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานด้านความมั่นคง สถานพยาบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการบูรณาการทรัพยากร การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการประสานการปฏิบัติงานในทุกกระยะของการจัดการสาธารณภัย ตั้งแต่การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟู

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ควรให้ความสำคัญเชิงนโยบายต่อการจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงของพื้นที่ โดยกำหนดเป็นงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการจัดหาบำรุงรักษา และพัฒนาอุปกรณ์พื้นฐานและอุปกรณ์เฉพาะทาง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่และเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติอย่างทันทั่วทั้งที่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงลึกเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดเชิงนโยบายในการส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือแบบผสมผสาน เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบเชิงนโยบายในการส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างยั่งยืน โดยบูรณาการมิติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการสาธารณภัยในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชน และทำหน้าที่เป็นด่านหน้าในการเผชิญกับสถานการณ์ภัยพิบัติ การพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็น ควบคู่กับการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและการสนับสนุนทรัพยากรและอุปกรณ์ที่เหมาะสม จะช่วยให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทัน่วงที

กระบวนการส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ด้านที่เชื่อมโยงกันเป็นวงจรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมทั้งหลักสูตรพื้นฐาน และหลักสูตรเฉพาะทาง สามารถนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง เพิ่มความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ภัยพิบัติ

2. ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยงานเครือข่ายและประชาชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้และความสามารถในการรับมือสถานการณ์ภัยในระดับเบื้องต้น

3. ด้านทรัพยากรและอุปกรณ์ โดยการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้แก่หน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความพร้อมในการปฏิบัติงาน

โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพสูงสามารถสนับสนุนองค์กรที่มีศักยภาพต่ำกว่าได้

กระบวนการดังกล่าวดำเนินไปในลักษณะ วงจรต่อเนื่อง (continuous cycle) ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างและยกระดับศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

เอกสารอ้างอิง

- กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพิจิตร. (2564). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพิจิตร พ.ศ. 2564 - 2570. <https://pck.disaster.go.th/phichit/cms/1144?id=67336>
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2564). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 - 2570. <https://ndwc.disaster.go.th/ndwc/cms/2744?id=44525>
- จักรกฤษณ์ จันทะคุณ และคณะ. (2565). การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรภัยพิบัติท้องถิ่นแผ่นดินไหวที่เหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 17(5), 167-183.
- ฉัตรชัย เสือจ้อย, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, วิชัย โสสุวรรณจินดา และศรัศกดิ์ ชูดำ. (2566). ประสิทธิภาพการใช้อากาศยานไร้คนขับในการดับเพลิงและกู้ภัยของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 4(2), 121-129.

- นพพล แก้วเรือง และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์. (2566). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลกันตวจระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการวิจัย และนวัตกรรม มสธ. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 3(1), 83-93.
- ลาวัณย์ อุ่นจัน และคณะ. (2565). การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติของเกษตรกร ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารผลิตรายการเกษตร*, 4(3), 108-117.
- เศกสรร อิ่มมูล และวิเชียร วิทยอุดม. (2566). กลยุทธ์การบริหารด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลทำอิฐอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *วารสารไตรศาสตร์*, 10(1), 29-47.
- อำนาจ ยศมา. (2564). การพัฒนาสมรรถนะของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. *วารสารนิติรัฐกิจและสังคมศาสตร์*, 5(2), 281-282.